

ORPONOMICS MURENTAA HYVINVOINTIVALTIOTA JA HEIKENTÄÄ PALKANSAAJIEN ASEMAA

Patrizio Lainà

VTT, STTK:n pääekonomisti

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen talouspoliittinen linja, Orponomics, keskittyy hyvinvointivaltion heikentämiseen ja palkansaajien aseman polkemiseen mutta ei julkisen talouden vahvistamiseen. Hallitusohjelma sisältää merkittäviä leikkauksia sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä sosiaaliturvaan. Yhteensä leikkauksia on tarkoitus toteuttaa neljän miljardin euron verran. Eriarvoisuus kasvaa, mutta epäselvää on, kuinka paljon. Riskinä on yhteiskunnallinen epävakaus.

Työttömyysturvan porrastus leikkaa ansiosidonnaista työttömyysturvaa rajusti. Työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen lisää lapsiperheiden köyhyyttä. Asumistuen leikkaukset vaikeuttavat tilannetta entisestään. Yhteensä näiden vaikutus on työttömyyden kohdatessa yhden lapsen keskituloista yksinhuoltajaa noin 400 euron menetys hänen kuukausituloihinsa. Sen lisäksi työttömyysturvaa heikennetään lukuisilla muilla tavoilla.

Orponomicsin kylmintä kyytiä palkansaajille ovat kuitenkin työmarkkinoiden rakenteelliset uudistukset eli lakko-oikeuden rajoittaminen, työrauhan kiristäminen, irtisanomissuojan heikentäminen, paikallisen sopimisen ohituskaista ja palkankorotuskatto valtakunnansovittelijalle. Ne eivät vahvista julkista taloutta ollenkaan, mutta heikentävät merkittävästi palkansaajien neuvotteluasemaa. Todennäköistä on, että palkkakehitys hidastuu ja muut työehdot heikentyvät.

Palkansaajien ja pienituloisten aseman radikaali yksipuolinen heikentäminen tuskin on omiaan kansalliselle eheydelle ja yksituumaisuudelle, jotka ovat olleet näihin aikoihin asti Suomen kivijalka. Riskinä on yhteiskunnallisen vastakkainasettelun ja epävakauden lisääntyminen. Globaalien jännitteiden kasvaessa olisi ensiarvoisen tärkeää vaalia ja rakentaa kansallista yhtenäisyyttä sen hajottamisen sijaan, kuten presidentti Sauli Niinistökkin totesi suurlähettiläspäivillä.

Verotus kevenee yli neljä miljardia

Hallitusohjelman päätösperäiset verolinjaukset eivät kokonaisuutena ole kummoiset. Kaikki veromuutokset yhteensä ovat karkeasti nolla euroa. Julkisen talouden vahvistamiskeinoissa ammottaakin valtava epätasapaino, kun keskitytään leikkauksiin mutta verotus unohdetaan kokonaan.

Orponomicsin veropolitiikka ei hahmotu tarkastelemalla ainoastaan hallitusohjelmaa. Keskeisempää on se, mitä jätetään tekemättä. Kokonaisveroasteen ennustetaan laskevan hallituskauden aikana 1,7 prosenttiyksikköä eli euroissa yli neljä miljardia.

Laskun taustalla on veropohjan rapautuminen. Haittaveroja ei ole sidottu indeksiin eli verotus kevenee automaattisesti inflaation laukatessa ja talouden kasvaessa. Lisäksi verotuloja kertyy vähemmän, kun raskaammin verotetusta fossiilisesta energiasta siirrytään uusiutuvaan. Vihreä siirtymä on toki myönteis-

nen ja välttämätön asia, mutta sen aiheuttama verovaje olisi paikattava.

Pitämällä kokonaisveroaste vuoden 2022 tasolla olisi voitu välttää kaikki hallituksen päättämät leikkaukset – eikä verotus olisi edes kiristynyt. Lisäksi hallitusohjelmaan on leivotu sisään ylimääräisiä veronkevennyksiä, joita ei ole huomioitu vero-ohjelmassa. Nyt riskinä on, että Orpon hallituksen aikana verotus kevenee vielä enemmän kuin menoja leikataan – eli julkinen talous on lopulta entistä huonommassa kunnossa, ja hyvinvointivaltio riekaleina.

Nyt olisi ollut oikea aika osallistaa yrityksiä julkisen talouden vahvistamiseen, sillä koronapandemian aikana niitä tuettiin avokätisesti. Esimerkiksi listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennukseen olisi vihdoin voitu puuttua. Sen sijaan yritysten taloudellista tilannetta parannetaan entisestään samalla, kun palkansaajien ja työttömien asemaa heikennetään rajusti.

Finanssipolitiikkaa ylläpidetään myymällä varallisuutta

Vaalipuheista huolimatta Orponomicsin finanssipolitiikkaa ei voi pitää erityisen kireänä. Neljän miljardin euron leikkaukset osaltaan kiristävät finanssipolitiikkaa, mutta samaan aikaan yli neljän miljardin euron verotuksen alentuminen keventää sitä. Verotuksen alentuminen syö pois leikkausten julkista taloutta vahvistavan vaikutuksen.

Lisäksi hallitusohjelmassa on luvattu toteuttaa neljän miljardin euron kertaluontoinen investointiohjelma myymällä valtion omaisuutta. Osittain tässä myös kierretään leikkauksia, sillä osa leikatuista väylähankkeista rahoitetaan tämän ohjelman avulla. Investointiohjelma joka tapauksessa elvyttää taloutta.

Vaikka finanssipolitiikka ei kovista puheista huolimatta juuri kiristy Orpon hallituskaudella, ”velaksi eläminen” saattaa loppua ainakin väliaikaisesti. Näin siksi, että julkisen sektorin alijäämää rahoitetaan velkaantumisen sijaan myymällä omaisuutta. Julkisen talouden vahvistuminen on tällöin näennäistä, sillä velan välttäminen myymällä omaisuutta ei ole sen kestävämpää talouspolitiikkaa.

Hallitusohjelma lykkää finanssipolitiikan ”kiristyspommin” seuraavalle hallitukselle, kun kertaluontoinen investointiohjelma päättyy ja aiemmin omaisuutta myymällä rahoitetut väylähankkeet pitääkin rahoittaa muilla keinoilla – tai lopettaa.

Orpon hallituksen neutraali finanssipolitiikan viritys voi hyvin olla perusteltua heikenevän suhdannetilanteen näkökulmasta. Sen sijaan julkisen talouden kestävää tai oikeudenmukaista vahvistamista se ei toteuta. Orponomicsin perinnöksi jää hyvinvointivaltion murentaminen ja palkansaajien aseman heikentäminen. Riskinä on yhteiskunnallisen vastakkainasettelun ja epävakauden lisääntyminen.